

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень СЛКП "Флора" на доцільність призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

13 листопада 2025 року

м. Деражня Хмельницької області

Нами, провідним інженером-лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" Василем ОРЛОМ, (на підставі листа спеціалізованого лісогосподарського комунального підприємства "Флора" (далі - СЛКП "Флора") від 10 жовтня 2025 року № 597), головним лісничим СЛКП "Флора" Максимом ФУРМАНОМ, інженером лісового господарства СЛКП "Флора" Романом КОБЕРНИКОМ в період з 10.11.2025 по 13.11.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8,9 Порядку організації охорони та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2026 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні СЛКП "Флора".

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень, відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2013 року СЛКП "Флора", представленого для лісопатологічного обстеження, причини призначення заходів та ступінь пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							категорія лісів	вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛКП "Флора"	14	7	2,8		2,8	10СЗ+ЯЗ	44	0,9	1А	21	24	390	2	ВСП	малий та великий соснові лубоїди, халаровий некроз ЯЗ	5
	21	1	3.6		3,6	10СЗ+ЯЗ+БП+ЯЛЕ	44	0.7	1А	21	24	310	4	ВСП	малий та великий соснові лубоїди, халаровий некроз ЯЗ, бактеріальна водянка БП, короїд-типограф	5
	21	22	13.4		13,4	6ГЗЗЯЗ 1ЛПД +ДЗ	35	0.9	2	16	16	200	4	ВСП	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, трутовики	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛКП "Флора"	23	2	6.2		6,2	7ГЗ2ЯЗ 1БП	49	0.7	2	18	18	170	4	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, бактеріальна водянка БП	5
	29	20	9,4		9,4	5ГЗ(45) 3ЯЗ 2ГЗ (65)+ БП+ОС	45	0,7	2	17	18	210	3	ВСР	некроз ГЗ, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, бактеріальна водянка БП	5
	30	17	17,6		8,0	6ГЗ1ЯЗ 2ЛПД 1ОС+ЧШ	70	0,60	2	21	20	190	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, трутовик ОС	10
	34	2	16.1		9.1	7ЯЗ3ГЗ+ ОС+БП	55	0.7	1А	26	28	250	4	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, трутовик ОС	10
	34	4	11,8		7,0	5ГЗ(40) 3ГЗ(60) 1БП1ЯЗ+ ОС+ЧШ	40	0,7	2	16	16	180	4	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, бактеріальна водянка БП	15
	41	10	2.3		2.3	8ГЗ2ОС+ ЯЗ+БП + ЧШ	60	0.7	2	21	22	210	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, трутовик ОС	10
	41	11	10.4		4.0	7ГЗ(50) 2ГЗ(70) 1ОС+БП	50	0.7	2	18	18	200	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, некроз ГЗ, трутовик ОС, бактеріальна водянка берези	10
	45	30	5.0		5.0	7ГЗ2ЯЗ 1ДЗ+ЛПД +ОС	55	0.7	3	18	18	170	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, некроз ГЗ, трутовики ДЗ, ОС	5
	47	5	7,7		7,7	7ГЗ1БП 1ЛПД1ЯЗ +ДЗ	65	0,60	2	21	22	190	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, некроз ГЗ, трутовик ОС, бактеріальна водянка берези	25
	54	3	5.1		5.1	7ЯЗ3ДЗ	61	0.6	1А	26	32	260	3	ВСР	опеньок осінній, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, судинний мікоз дуба	5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
СЛКП "Флора"	85	13	13.1		13,1	5ГЗЗЯЗ 1ЛПД 1ОС +ЧШ	65	0.65	2	22	22	265	3	ВСР	некроз ГЗ, заболонна коренева гниль, халаровий некроз ЯЗ, трутовик ОС	10
	86	11	19.6		19,6	4ДЗ4ГЗ 2ОС+БП+ ЧШ	70	0.7	1	24	28	230	3	ВСР	судинний мікоз ДЗ, некроз ГЗ, заболонник дубовий, бактеріальна водянка БП	5
	89	1	10.5		10,5	10СЗ	50	0.7	1А	21	22	310	4	ВСР	малий та великий соснові лубоїди	10
Всього ВСР по СЛКП "Флора"					140,4											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать СЛКП "Флора" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбурових шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по СЛКП "Флора" складає 140,4 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
опеньок осінній	16,3	50,4	14,7	81,4
судинний мікоз ДЗ	19,6			19,6
некроз ГЗ	9,4	13,1		22,5
соснові лубоїди	6,4	10,5		16,9
Разом	51,7	74,0	14,7	140,4

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених деревостанів, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ від пошкоджень опеньком осіннім, що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева граба від некрозу, дерева береста від голландської хвороби (графіозу), кленів від вертицильозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень.

На переважній більшості обстежених ділянок дерева ясена звичайного та дуба звичайного уражені опеньком осіннім (під корою дерев V-VI категорій стану виявлено міцеліальну плівку та ризоморфи згаданої хвороби). Також при огляді ділянок на окремих деревах ДЗ на стовбурах наявне ураження поперечним раком ДЗ, а також трутовиком дубовим несправжнім. Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Переважна кількість дерев, що відносяться до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (Buprestidae), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (Cerambycidae). Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення.

Основними виявленими видами на ДЗ є златки (Buprestidae) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на грабі поодинокі зустрічається заболонник грабовий (*Scolytus carpini* Ratz.) та свердлики листяний (*Elatroides dermestoides* L.), на березі переважно заболонник березовий (*Scolytus ratzeburgifans*), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Основними причинами розладнання обстежених хвойних деревостанів з головною породою СЗ (кв. 14 вид. 7 площа 2,8 га, кв. 21 вид. 1 площа 3,6 га, кв. 89 вид. 1 площа 10,5 га,) є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові - лубоїд сосновий малий (*Blastophagus minor* Hart.), лубоїд сосновий великий (*Blastophagus piniperda* L.), в меншій мірі - короїд верхівковий (*Ips acuminatus* Gyll.) та короїд-стенограф (*Ips sexdentatus* Boern.). Дерев ялини, які є в складі обстежених насаджень відпрацьовані переважно короїдом-типографом (*Ips typographus* L.).

Переважна кількість дерев, що відноситься до сухостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (Buprestidae), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (Cerambycidae). Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіюстомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення, на ділянках наявні вітровальні дерева.

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та вітроламні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів, та з дугоподібно зігнутими стовбурами.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів, як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясена (дерева ЯЗ), а також некрозу ГЗ.

Обстеженні лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження корневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, не виявлено ознак відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України.

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до «Санітарних правил в лісах України» рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 140,4 га у 2026 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні СЛКП "Флора" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони СЛКП "Флора".

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Південно-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу.
4. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в трьох примірниках:

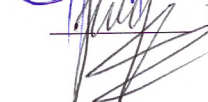
- 1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";
- 2-й - Південно-Західному міжрегіональному УЛМГ;
- 3-й - СЛКП "Флора".

ПІДПИСИ :

Провідний інженер-лісопатолог сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Головний лісничий СЛКП "Флора"

Інженер лісового господарства СЛКП "Флора"

 Василь ОРЕЛ
 Максим ФУРМАН
 Роман КОБЕРНИК